

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Бурятия

ГБОУ "Цакирская средняя общеобразовательная школа-интернат
художественно-эстетического направления "

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО

 Хадаева С.Б.

Протокол №1 от 31.08.23 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам. директора по УР

_____ Цыренова Г.Ц.

от 31.08.23 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

 Абидуева Н.Б.

Приказ №132 от 31.08.23 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родная литература»

для обучающихся 7 класса

Һурагшадай мэдэсэ, шадабариды табигдаха гол эрилтэнүүд Һурагшад гол түлэб нимэ юумэнүүды мэдэхэ ёһотой:

уншажа байһан зохеолойнгоо автор тухай, номой нэрэй удха тайлбарилга;
уран зохеолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүды;

уран зохеолнуудай текстнүүды;

шудалан үзэжэ байһан зохеолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай,
зохеол

сохи шухала үйлэнүүды мэдэхэһээ гадна , тэдэнэй хоорондохы харилсаа
холбоонууды, типическэ удха шанар;

- уран зохеол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзунууд, зохеолой темэ,
идей,
гол удха, уран зохеолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо
ойлгосонууды;
- байгуулгын (композициин) шухала онсо янзунууды, хэлэнэй зураглан тодорхойло
арга хэрэгсэлнүүды;
- программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүды, эпическэ зохеолой
хэлэгүүды;
- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэһэн
ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүды г.м.

Һурагшад гол түлэб нимэ юумэнүүды хэжэ шадаха ёһотой:

- уран зохеолшын зохеол соогоо бэшэһэн уран зураглалы хөөрөжэ;
- уран зохеолшын зураглаһан зурагы ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо;
- үзэжэ байһан зохеолой гол шухала үйлэнүүды (эпизодууды), үйлэдэгшэ нюурай
хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юумэнүүдһээ илгажа;
- зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагаание, сагы, тэрэнэй хойшолонгы
элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохеолой хэлэнэй уран аргууды, байгаалин зураглалнууды текст
сооһоо илгажа;
- зохеолой идейнэ болоод уран найханай талы харуулалгада сюжетэй зүйлнүүдэй
(үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ
болон гол проблематика элирүүлжэ;
- үзэгдэжэ байһан зохеолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүды илгажа;
- зохеолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ
эли тодо болгожо;

- зохеолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
- уран зохеолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниеннь хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;
- уран зохеолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ орео түсэб табижа;
- үзэжэ байһан зохеолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые хараадаа абан, нурагша бүхэнэй, бүхы нурагшадай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- монологическа хэлэлгэ найнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө һанамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнээ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;
- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, литературна-критическэ статьянуудаар конспект бэшэжэ;
- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн, литературна темээр элидхэл, соносхол (сообщени) гү, али реферат бэлдэжэ;
- үзэһэн зөхеолоор гү, али хэдэн зохеолнуудаар проблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохеолго, тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохеожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- литературын асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектүүдые табижа;
- бээ даагаад уншаһан номоор, хараһан кинофильмүүдээр, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнаһан хүгжэмөөр рецензи гү, али һанамжа бэшэжэ;
- уншаһан номой справочна аппарат, мүн литературна терминүүдтэй словарь, шэнэ толинуудые хэрэглэжэ г.м.

(70 саг)

Герой-характер-образ

Оршол (1 саг)

Литературна зохёол соохи уран найханай образ ба образность. Хүнэй образ. «Герой», «абаризан» тухай ойлгосо. Эпос драма хоёр соо характер зохёон байгуулха принципүүд. Лирическэ герой.

Үльгэрэй герой (8 саг)

Буряад арадай «Айдуурай Мэргэн» гэхэн үльгэр. Энэ үльгэр соо хүнэй образ зураглалга. Үльгэрэй геройдо арад зоной үгэһэн сэгнэлтэ.

Буряад арадай үльгэрнүүд соохи заншалта болошоһон образуудай байгуулга. Образуудайнь илгаа. Арадай аман ба уран найханай бэшэмэл зохёолнууд соо зураглагдаһан геройнуудай абаризан.

Шажан мүргэлэй үндэһэтэй зохёол (3 саг)

Ринчен Номтоев. «Аршаанай дуһал». Зохёолой үндэһэн, удха, нургаал, байгуулгынь тухэл маяг. (Алтан гадаһан : хрестомати. -Улаан-Үдэ : Бэлиг, 2008.)

«Үльгэрэй далай. Бурхан багшын түүхэ-намтар». 5—10-дахь бүлэгүүд. Зохёол соо үгтэһэн ажамидаларай хургаал. Зохоолой героие зураглалга. (Үльгэрэй далай / Г. ба Ц. Чимитовүүдэй оршуулга. - Улаан-Үдэ: «Республикын хэблэлэй үйлэдбэри» гэхэн бүлгэмэй хэблэл, 2006.)

Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд (6 саг)

Энэ үеын буряад арадай бэшэмэл зохёолнууд соо хүнэй дүрэ шарай зураглалга.

Бальжан хатанай туужа. Туд домог соо буряад арадай уг гарбал тухай хэлэгдэһэниинь. Энэ домогто адлирхуу удхатай домогуудай дэлгэрһэниинь. Иимэ жанрай зохёолнуудай онсо шэнжэ шанар. (Алтай гадаһан: хрестомати. -Улаан-Удэ: Бэлиг, 2008.)

Вандан Юмсуновой бэшэһэн «Эрдэмтэ соохор моритой Эрилтэй хаан» гэхэн зохёол. Аман зохёолтой холбоонь. Эрдэмтэ соохор мориной шэдитэ үүргэ. Алтан Шаа Одхон Дангина хоёрой дүрэнүүд. (Алтан гадаһан : хрестомати. - Улаан-Үдэ : Бэлиг, 2008.)

Творческо мастерской (1 саг)

Арадай аман зохоол ба уран найханай литература соо хүниие, тэрэнэй абари зан зураглалга. Ньютагай материал хэрэглэлгэ.

Эпическэ зохоолой герой (1 саг)

Эпос литературын род гээшэ гэхэн ойлгосо хүгжөөлгэ. Эпическэ зохоол соо хүниие зураглалга. Герой ба абари зан гэхэн ойлгосонуудые гүнзэгырүүлгэ. Геройн хэлэн, тэрэнэй үйлэ хэрэгүүд хадаа героие тодорхойло арга хэрэгсэлнүүд. Герой ба сюжет. Автор ба герой.

Хоца Намсараевич Намсараев. «Олзуурхуу Ондорёон» (2 саг)

Юмор ба сатира. Комическа эффект бии болгоходо жэжэ зүйлэй дүүргэдэг үүргэ. (Намсараев Х. Рассказууд. Повестьнууд- Улаан-Удэ : Бурят-монголой гүрэнэй хэблэл, 1957. - Т.1.)

Жамсо Тумунович Тумунов. «Талын бүргэд» (3 саг)

Уран найханай зохоолнууд соо баатар зоригтонниие зураглан харуулалга. Зохоолой герой ба уншалга. (Булагай эхин: үхибүүдэй хрестомати. - Улаан-Удэ: Бэлиг, 2008.)

Балдан Насанович Ябжанов. “Хэрмэшэ”(3 саг)

Рассказ ба очерк. Зэргэсүүлгэ, геройнуудта характеристика үгэхын арга. Портрет ба хэлэн. Хүн ба байгаали. (Булагай эхин: үхибүүдэй хрестомати. - Улаан-Үдэ: Бэлиг, 2008.)

Творческо практикум (1 саг)

Геройнуудые зэргэсүүлгэ. Литературна геройтой хөөрэлдөөн (бэшэг бэшэлгэ, һанаандаа бии бол гон хөөрэлдэхэ, геройн нэрэхэ бэшэг бэшэхэ, интервью абаха). Ондо ондоо сагуудай ба зохоолнуудай геройнуудай уулзалга. Литературна очерк зохоолго.

Класһаа гадуур уншалга (6 саг)

Владимир Жамбалович Тулаев. “Эсэгээ хүлээлгэ”. (Тулаев В. Эсэгээ хүлээлгэ, - Улаан-Уд : Буярадай номой хэблэл, 1990.)

Цокто Номтоевич Номтоев. “Шагжын хула”.(Номтоев Ц. Шагжын хула. — Улаан-Үдэ : Буряад үнэн, 2000.)

Чимит Цыдендамбаевич Цыдендамбаев. Түрэл нютагһаа холо (8 час).

Ч. Цыдендамбаевай намтар, зохоохы зам тухай мэдээн.

“Түрэл нютагһаа холо” гэжэ роман соо эрдэмтэ Д. Банзаровай намтар, эрдэмэй ажал тухай бэшэгдэһэниинь. Роман соо түрүүшын буряад эрдэмтын шэнжэлхэ ухаанай хүгжэн халбарһаниие, хэһэн ажалыень авторай уранаар зураглаһаниинь.

Д. Банзаровой эрдэмтэ болохо замда ород эрдэмтэд М. Ковалевский болон бусадай туһа.

Д. Банзаровой дүрэ. Тэрэнэй хурса бэлигтэй, түрэл арадтаа үнэн сэхэ, үетэн нүхэдтөө хайнаар хандадаг, үе сагайнгаа түрүү үзэл ойлгожо абахые оролдодог хайн хайхан шэнжэнүүдтэй байһыень үнэн зүбөөр харуулалга. Авторай харуул-һан тэрэ үеын буряад нютагай байдал.

Ардан Лопсонович Ангархаев. «Алтан»(4 саг)

Сюжет зохёолгын уран шадабари. Сюжедэй композици ба образай композици. Туужын конфликтын үндэһэн. Нэрэ хүндэ тухай үнэн ба худал ойлгосо. Романтическа характер тухай ойлгосо. (Ангархаев Л. Алтан. - Улаан-Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1977.)

Лирическа зохёолой герой (1 саг)

Лирикэ тухай ойлгосо үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ. Лирическа зохиолой автор ба лирическа герой. Лирическа герой ба эпическэ зохиолой герой.

Н.Г.Дамдинов “Шэнхинээтэ нарһад”

Д.А.Улзытуев “Хабартаа”

Л.Д.Тапхаев “Зүүн Саяан”, “Үбэлэй үдэшэ”

Б.Н.Жанчипов “Буряаднай”

Г.Ж.Раднаева “Наран сэсэг”, “Ургы сэсэгби”, “Хүгшэн эжыдээ”

Д.Ш.Доржогутабай “Хара хүнэй-дура һэшхэл”

Матвей Рабданович Чойбонов. “Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал”. (Чойбонов М.

Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал.-Улаан-Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1996.)

Творческо мастерской (1 саг)

Хүнэй мэдэрэл ба лирикэ. Хүгжэм ба лирикэ.

Драматическа зохиолой герой (1 саг)

Зүжэгэй зохиолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо.

Батомунко Пурбуевич Пурбуев .“Талын басаган” (4 саг)

Драма, литературна род гэхэн ойлгосонуудые үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ. Драматическа зохиолой герой ба тэрэнэй характер бии болохо хэрэгсэлнүүд. Драма соо авторай үзэл суртал гаргаха аргууд. (Пурбуев Б. Шэлэгдэмэл зүжэгүүд.- Улаан –Үдэ: Бэлиг, 2006.)

Уншагшадай конференци

Уран хайханай литература соо хүниие зураглан харуулалга. (1 саг).

7-дохи класс, буряад литература I- дэхи четверть, 18 час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо	түсэб	факт
1	Оршол	1		
	Мифүүд (2 саг)			
2	Миф тухай ойлгосо	1		
3	Буряад арадай мифүүд, тэдэнэй янзанууд, геройнуудын.	1		
4	Творческо мастерской. Миф яагаад бии болодог бэ?	1		
5	Класснаа гадуур уншалга. В.Ш.Гунгаров “Мифүүд ба домогууд”	1		
6	Творческо практикум. Мифологическа герой ба мүнөө сагай литературы, кинофильмын геройнууд.	1		
	Арадай аман зохеол (6 саг)			
7	Буряад арадай аман зохеол тухай. Эпос тухай ойлгосо.	1		
8	Буряад арадай үльгэрнүүд – эпическэ зохеолнууд.	1		
9	“Аламжа Мэргэн хүбүүн Агуу Гоохон дүүхэй хоер”	1		
10	Аламжа Мэргэн хүбүүнэй хоер Зутан абганар тухай	1		
11-12	Булад Хуурай хүүгэнэй Аламжа Мэргэн хүбүүе амидыруулхан тухай	2		
	Бөө мүргэлэй зохеолнууд			
13	Бөө мүргэлэй зохеолнууд тухай ойлгосо. “Хаан Шаргай хадын бии болоһон тухай”	1		
	Бэшэмэл зохеол (4 саг)			
14	Буряад литература тухай. Литературын түлэбүүд.	1		
15	Ниигэ монгол зохеол. “Шэдитэ хүүр”	1		
16	С.Гунгаажалцан. “Сайн үгэтэ эрдэниин сан субашид”	1		
17	Э-Х.Галшнев. “Бэлиг-үүн толи”	1		
18	Шалгалтын хүдэлмэри	1		

7-дохи класс, буряад литература II -дохи четверть, 14 час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо	түсэб	факт
1	В.Юмсунов “Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан”. Эрилтэй хаанай бүлэ.	1		
2	Алтан Шаа хүбүүн	1		
3	Үргэлжэлхэн зохоол болон гол нюур тухай ойлгосо	1		
	Х.Намсараев “Олзуурхуу Ондореон” (2 саг)			
4	Ондореон – ёгтолон харуулхан дүрэ	1		
5	Норбо ямар хүн бэ?	1		
	Ж. Тумунов “Талын бүргэд” (3 саг)			
6	Талын бүргэд			
7	Талын бүргэдэй дүүргэһэн даабаринууд			
8	Нина Петровна			
	Балдан Ябжанов “Хэрмэшэ” (3 саг)			
9	Араата нүхэр			
10	Хэрмэшээ абарба.			
11	Хэрмэшэ гунигтай мэдэрэлдэ абтаба.			
12-	Творческо практикум. Дайн уй гашуудал асардаг.	2		
13*	Манай нюотагай дайнай ба ажалай ветеранууд.			
14*	Тестын хүдэлмэри	1		

7-дохи класс, буряад литература III-дахн четверть, 20 час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо	түсэб	факт
	В.Тулаев “Эсэгээ хүлээлгэ” (3 саг)			
1	Эжэл гурбан нүхэд	1		
2	Гурбан хүбүүд хүгшэндэ зэмэлүүлбэ.	1		
3	Оһолтой байдалда ороһон хүбүүд	1		
	Ц.Номтоев “Шагжын хула” (3 саг)			
4	Хула морин	1		
5	Шагжын хула нюотагаа ерэбэ.	1		
6	Морин гээшэ эрдэни.	1		
	Ч.Цыдендамбаев “Түрэл нюотагһаа холо” (5 час)			
7	Доржын нүхэд	1		
8	Доржын багшанар	1		
9	Доржо Тания хоер	1		
10	Доржо диссертацияа хамгаална	1		
11	Оюутадай ба багшанарай харилсаан	1		
12	Творческо мастерской. Доржо Банзаров – буряадай түрүүшын эрдэмтэн	1		
	А.Ангархаев “Алтан” (4 саг)			
13	Дёминой Шоентой нүхэсэл	1		
14	Моходой, тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүд	1		

15	Шнелль Кузнецов хоёр	1		
16	Алтантай уурхайнуудай эзэн Ш.Байминов “Жамбал баатар” (3 час)	1		
17	Эрын гурбан наадан	1		
18	Дайнай үе	1		
19	Шухала даабари даалгагдана	1		
20	Шалгалтын хүдэлмэри	1		

7-дохн класс, буряад литература IV-дэхи четверть, 18 час

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо	түсэб	факт
Эхэ байгаали				
	Уянгын зохеолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо			
1	Лирикэ. Лирическэ зохеолой автор ба лирическэ герой. Лирическэ зохеолой герой ба эпическэ зохеолой герой.	1		
2	Н.Г.Дамдинов “Шэнхинээтэ нарһад”	1		
3	Д.А.Улзытуев “Хабартаа”	1		
4	Л.Д.Тапхаев “Зүүн Саяан”, “Үбэлэй үдэшэ”	1		
5	Б.Н.Жанчипов “Буряаднай”	1		
6	Г.Ж.Раднаева “Наран сээсэг”, “Ургы сээсэгби”, “Хүгшэн эжыдээ”	1		
7	Д.Ш.Доржогутабай “Хара хүнэй-дура һэшхэл”	1		
8	М.Р.Чойбонов “Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал”, “Зула бадарна”	1		
9	Творческо мастерской. Хүнэй мэдэрэл ба лирикэ. Хүгжэм ба лирикэ.	1		
10	Зүжэгэй зохеолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо	1		
	Б.П.Пурбуев “Талын басаган” (4 сар)			
11	Хуудам сагаан талын хонишод	1		
12	Додитон	1		
13	Совхозой отделениин центр	1		
14	Сэрэнтэн	1		
15	Уншагшатай конференци	1		
16	Шалгалтын хүдэлмэри	1		
17	Хэшээл - тобшолол	1		
18	Сүлөө саг	1		